

Ludmila Ulițkaia

Al dumneavoastră sincer, Șurik

Cu prologuri, ilustrații, Cuvântarea
Zugravilor și note de traducere
Cărțile "Alegorii" sunt în prezent
în colecția "Densa Commence".

Traducere din rusă și note de

GABRIELA RUSSO

LUDMILA ULITKAI
SINCER, SURIK
CĂRȚILE ALEGORII
PUBLIQUATE DE EDITURA HUMANITAS
LITERATURĂ RUSĂ
HUMANITAS PICTORIUM, 1996, 2004
www.humanitas.ro

LIBRERIA HUMANITAS PICTORIUM
Strada Ion Irimescu nr. 10, sector 1, București
021 311 00 00, fax 021 311 00 01
E-mail: hpi@humanitas.ro, www.humanitas.ro

LIBRERIA HUMANITAS PICTORIUM
Strada Ion Irimescu nr. 10, sector 1, București
021 311 00 00, fax 021 311 00 01
E-mail: hpi@humanitas.ro, www.humanitas.ro

HUMANITAS
fiction

înțeleaptă într-o lume în care nu există decât obiecte și servicii. Într-o lume în care nu există decât obiecte și servicii. Într-o lume în care nu există decât obiecte și servicii.

1

Tatăl copilului, Aleksandr Sighismundovici Levandovski, cu înfățișarea unui demon cam șifonat, cu nasul încovoiat și cu buclele îñfoiate pe care încetase să și le mai vopsească după ce împlinise cincizeci de ani, promitea din fragedă copilărie să devină un geniu al muzicii. L-au tot cărat pe la concerte de la opt ani ca pe Mozart, dar lucrurile s-au împotmolit când a ajuns aproape de șaisprezece ani, ca și cum steaua gloriei i-ar fi apus undeva în ceruri. Pianistii tineri îndeajuns de înzestrați, dar fără să fie străluciți, au început să-l ocolească, iar după ce a terminat cu brio conservatorul din Kiev, a ajuns treptat-treptat un simplu acompaniator. Era un acompaniator cu multă sensibilitate, scrupulos, s-ar putea spune că era unic în felul lui, se producea în public alături de violoniști și violonceliști de prima mână care se băteau chiar pentru el. Dar apărea al doilea pe afiș. În cel mai bun caz scria „partidă pian“, în cel mai rău erau două litere „ac“. „Ac-ul“ ăsta era nefericirea vieții lui, îi dădea mereu junghiuri la ficat. În concepția anticilor tocmai ficatul s-ar părea că se îmbolnăvește cel mai tare din cauza invidiei. Bineînțeles că nimeni nu credea în prostiile lui Hipocrat, în schimb ficatul lui Aleksandr Sighismundovici era într-adevăr cel mai expus agresiunilor. Ținea regim, din când în când se îngălbenea, pica bolnav și se chinuia groaznic.

A cunoscut-o pe Verocika Korn în cel mai fericit an din viața ei. Abia intrase la studioul de teatru al lui Tairov, nu ajunsese încă să aibă reputația de cea mai slabă studentă, era încântată de cursurile atât de diverse și de interesante și visa

– Călătorie în lumea filmelor și
cărților de poveste

De la scriitorii români la scriitorii străini:
George Orwell, Agatha Christie,
J.R.R. Tolkien, Roald Dahl, William Golding,
Kurt Vonnegut, Haruki Murakami, Carmen Mureșanu

Tipărită după litera – Raluca

LUDMILA ULTRAIA

Traducere Vasile Surik

Copyright © LUDMILA ULTRAIA, 2003

Published with arrangement with Elena Konstantinovich International Literary Agency

ISBN 978-973-679-039-7, 2003, 2004, prezentă versiune
electronică

Despre autor: IP și Biblioteca Națională - România

LUDMILA ULTRAIA (1945-)

Aleksandra Gavrilova (n. 1945) este o scriitoare din Republica Moldova, devenită cunoscută în lumea literaturii mondiale.

Traducere: Roxana Popescu (1945-), traducătoare și scriitoare.

Editor: Carmen Mureșanu

87-16

BIBLIOTECĂ HUMANITAS PUBLICTION

Piata Victoriei 1, 013701 București, România

tel. 021/408 63 60, fax 021/408 63 51

www.humanitas.ro

Comunică online: www.libhumanitas.ro

Comunică prin e-mail: vacarescu@libhumanitas.ro

Comunică telefonic: 021 311 22 50

la rolul cel mare. Erau ultimii ani înainte de apusul teatrului de cameră. Cel mai de seamă teatrolog al țării nu apucase încă să își exprime punctul de vedere sacrosanct cu privire la teatru, numindu-l „burghez la propriu“, asta avea să facă peste câțiva ani. Alisa Koonen era la apogeu carierei, iar Tairov își permitea într-adevăr asemenea nebunii „burgheze la propriu“ cum era spectacolul *Nopți egiptene*.

Au sărbătorit la teatru, conform tradiției, vechiul An Nou¹ 1935 și printre multele distraçõesii cu care s-au amuzat actorii inventivî în noaptea aceea lungă a fost și concursul pentru cel mai frumos picior. Actrițele s-au retras în spatele cortinei și fiecare dintre ele, ridicând-o puțin, și-a expus în văzul tuturor piciorușul fără nume de la genunchi până în vârful degetelor.

Verocika, Tânăra de opt-sprezece ani, și-a sucit și răsucit glezna în aşa fel încât să nu se vadă ciorapul cârpat cu grijă și a fost cât pe ce să leșine din cauza emoțiilor gata să dea în clopot când au tras-o cu putere de după cortină și i-au pus un șorț pe care scria cu litere argintii: „Am cel mai minunat picioruș din lume“. I-au înmânat și un pantofior de carton meșterit în atelierul teatrului, plin ochi cu bomboane de ciocolată. Toate acestea, inclusiv bomboanele ca piatra de tari, au fost păstrate mult timp în sertarul de jos al scrinului mamei ei, Elizaveta Ivanovna, care devenise neașteptat de sensibilă la succesul fetei într-un domeniu pe care și-l imagina ca depășind limita decenței.

Chiar Tairov l-a invitat la petrecere pe Aleksandr Sighismundovici, venit în turneu de la Piter. Toată seara oaspetele de vază nu s-a dezlipit de Verocika și a produs asupra ei o impresie dintre cele mai adânci, iar spre dimineață, când balul s-a terminat, i-a pus cu mâna lui în piciorul premiat ghetuța albă de fetru, variație curajoasă pe tema pâslarilor rusești, dar având tocurile înalte, și a condus-o acasă pe străduța Kamergherski. Era încă întuneric, zăpada

cădea domol ca într-un decor de teatru, felinarele dădeau o lumină galbenă tot ca la teatru, iar ea se credea actriță în rolul principal pe scena cea mare. Într-o mână ținea strâns pantofii eleganți, numărul treizeci și patru, înveliți în ziar, cealaltă mână î se odihnea fericită pe mâneca lui, iar el îi recita versurile perimate ale unui poet căzut în dizgrație.

El a plecat în aceeași zi la Leningradul lui lăsând-o totaldezorientată. A promis că va veni în curând. Dar au trecut săptămânilor una după alta, iar de la atâtă așteptare și atâtea speranțe Verocikai nu i-a rămas decât un gust amar.

Succesele Verocikai în meserie nu erau prea mari, la asta se adăuga faptul că profesoara de balet, care le învăța dansul modern inspirată fiind de Isadora Duncan, îi purta o pică grozavă, nu îi spunea decât „picioruș minunat“ și nu îi ierta nici cea mai mică greșeală. Sărmana Vera își ștergea ochii cu colțul hitonului din stambă de la Ivanovo și nu reușea să nimerească ritmul muzicii extatice a lui Skriabin după care exersau studentele azvârlindu-și energic în față pumnisorii și genunchii ca să prefacă în imagini vizuale spiritul rebel, greu de prins, al melodiilor.

Într-una dintre zilele cele mai urâte din primăvara aceea, Aleksandr Sighismundovici s-a întâlnit cu Vera la intrarea artiștilor. Venise la Moscova pentru două săptămâni să înregistreze câteva concerte ale unui violonist remarcabil, o celebritate mondială. Într-un anume sens, aceasta a fost clipa lui norocoasă: violonistul, educat după moda veche, s-a purtat cu Aleksandr Sighismundovici cu un respect deosebit și, după cum a reieșit până la urmă, și-a amintit de gloria acestuia din copilărie. Înregistrarea a decurs minunat. Pentru prima oară după mulți ani, vanitatea pianistului a avut un moment de respiro, s-a înmuiat și s-a îmblânzit. Simpla lui prezență a făcut-o să se înfioare pe fata cu ochii albaștri bătând în cenușiu, o splendoare de fată – entuziasmul unuia s-a hrăniti din entuziasmul celuilalt...

În ceea ce o privește pe tinerica Vera, care își dăduse toată silința de-a lungul întregului an școlar să studieze „formele

¹ Sărbătorit de ruși după calendarul iulian. (N. tr.)

cu mare încârcătură emoțională“ promovate de Tairov, taman în primăvara aceea și-a pierdut o dată pentru totdeauna capacitatea de a sesiza că există totuși o graniță între teatru și viață, „al patrulea zid“ s-a prăbușit, iar de atunci încolo ea a jucat în spectacolul propriei sale vieți. În acord cu ideile adânc stimatului profesor care cerea de la actorii lui universalitate – de la mistere la operetă –, după cum spunea chiar el, Verocika a jucat în primăvara aceea rolul de ingenuă dramatică în fața lui Aleksandr Sighismundovici, emoționat la culme.

Grație strădaniei comune a naturii și artei, povestea lor de dragoste a fost minunată – cu plimbări noaptea, cu cine intime în separeurile din cele mai renumite restaurante, cu mângâieri fierbinți care le-au procurat amândurora o placere mai mare, poate, decât aceea pe care au încercat-o în ultima noapte de dinaintea plecării din Moscova a lui Aleksandr Sighismundovici, atunci când Verocika a capitulat definitiv în fața forței vădit superioare a adversarului.

Fericitul învingător a plecat, lăsând-o în ceața dulce a amintirilor proaspete din care s-a conturat începutul cu începutul tabloul adevărat al viitorului ei. El a avut timp să îi facă mărturisiri despre cât de nefericită e viața lui de familie: că are o nevastă bolnavă psihic, o fetiță cu un traumatism provocat la naștere, o soacra autoritară cu apucături de plutonier-major. Si că n-o să poată niciodată, dar niciodată, să își lase familia asta... Verocika a fost cât pe ce să leșine de admirăție: cât de mărinimos este! A vrut numai decât să își jertfească viața pentru el. Nu-i nimic dacă vor fi perioade lungi de despărțire și scurte întâlniri, treacă de la ea, nu-i nimic dacă ei îi va aparține numai o cotă-partea din sentimentele lui, din timpul lui, din personalitatea lui, fie și aşa – o să accepte partea pe care el binevoiește să i-o consacre.

Dar rolul acesta era deja un alt fel de rol, nu mai era Cenușăreasa care își schimbă înfățișarea și ciocâne noaptea cu tocurile pantofiorilor de sticlă pe caldarâm, în decorul luminat de felinare, acum era amanta secretă, ascunsă în

umbra adâncă. I s-a părut la început că va putea juca rolul acesta până la sfârșitul vieții, a ei sau a lui: câteva întâlniri îndelung așteptate, câteva momente de prăbușire fără mare tam-tam și mereu aceleași scrisori pline de dor. Așa au lungit-o trei ani. Vera a început să simtă că orice femeie gustul amar al unei vieți serbede și fără noroc în dragoste.

Nici nu a început bine cariera ei de artistă, că s-a și terminat: i-au sugerat să plece. A părăsit trupa, dar a rămas la teatru să lucreze ca secretară.

Tot atunci, în 1938, a făcut prima încercare să scape din relația astă care o sleia de puteri. Aleksandr Sighismundovici s-a supus voinței ei și, sărutându-i mâna, a plecat la Leningrad. Verocika însă n-a rezistat nici măcar două luni; ea a fost aceea care l-a chemat, și au luat-o de la capăt.

E slabise și, după cum spuneau prietenele ei, se urătise. Au apărut primele semne ale bolii nediagnosticate încă: ochii aveau o strălucire de metal, din când în când i se punea un nod în gât, avea crize de nervi, chiar și pe Elizaveta Ivanovna au început să sperie întră câtva isteriile care o apucau pe Verocika acasă.

Au mai trecut încă trei ani. În parte la presiunea Elizavetei Ivanovna, în parte din dorința de a-și schimba viața ratată, după părerea ei, Verocika a rupt-o iarăși cu Aleksandr Sighismundovici. Chiar și pe el îl chinuia povestea astă complicată, dar nu se încumeta să fie el cel care să provoace ruptura: de câte ori venea la Moscova o iubea pe Verocika profund exaltat. Dragostea ei tandră și înflăcărată îi hrănea vanitatea bolnavă, mizerabilă. De data aceasta au reușit, pare-se, să rupă de tot: războiul care începuse i-a despărțit pentru mult timp.

La vremea aceea Verocika rămăsese fără slujbă, o slujbă de secretară deloc de invadat, și s-a apucat să învețe modesta meserie de contabilă, dar a alergat în același timp și la repetiții, a încercat de departe de ochii lumii să vadă dacă i se potrivesc câteva roluri: avea o mare slabiciune pentru rolul doamnei Bovary. Ah! Dacă ar fi Alisa Koonen! I s-a părut

atunci că timpul se mai poate întoarce, că va apărea din nou pe scenă în rochia de muselină împodobită cu trei buchețele de trandafiri cu ceva fire de verdeată și va dansa cadril pe domeniul Vaubyessard, cu un viconte necunoscut... Aceasta e o boală molipsitoare pe care o cunosc numai aceia care au suferit de ea și s-au lecuit. Fără să abandoneze teatrul, Vera a încercat să nu mai fie atât de dependentă de el, și-a procurat chiar și un admirator „din public“, cum se spune, un evreu care lucra la aprovisionare, un om extraordinar de serios și un prost tot atât de extraordinar. I-a cerut mâna. Ea, după ce a plâns cu sughiuri o noapte întreagă, l-a respins comunicându-i cu mândrie că iubește pe altul. Ori că Vera avea un cusur, ori că nu era deloc în pas cu vremea, delicatețea ei fragilă, faptul că era gata oricând să se entuziasmeze și să recurgă la stratageme subtile și sentimentalisme la modă, să zicem, în vremea lui Cehov, toate acestea nu mai aveau nici un haz pentru nimeni în vremurile eroice ale războiului și ale desăvârșirii socialismului, începute imediat după aceea... Ei bine, dacă-i aşa, atunci nimeni... În nici un caz individul de la aprovisionare...

A urmat evacuarea la Tașkent. Elizaveta Ivanovna, conferențiar la un institut pedagogic, a stăruit ca fiica ei să demisioneze de la teatru și să plece cu ea.

Aleksandr Sighismundovici s-a pomenit evacuat la Kuibîșev, nefericita lui familie n-a apucat să fie evacuată și a pierit în timpul blocadei. El s-a îmbolnăvit grav la Kuibîșev, cele trei pneumonii făcute una după alta erau cât pe ce să-l bage în groapă. L-a pus pe picioare o soră medicală, o tătăraică zdravănă din partea locului. A luat-o de nevastă pentru că era singur și slab de înger.

Când s-au întâlnit după război, Verocika și Aleksandr Sighismundovici au luat totul de la capăt, dar în decoruri ușor schimbate. Ea lucra la Teatrul Dramatic, unde își găsise un post de contabilă. Acum se dădea în vînt după Maria Ivanovna Babanova în locul Alisei Koonen, mergea la spectacolele ei, își zâmbeau chiar când se întâlneau pe

culoare. Aleksandr Sighismundovici se întâlnea cu ea tot la intrarea artiștilor și o porneau pe bulevardul Tverski până la străduța Kamergherski. Era din nou nefericit în căsnicie, avea din nou o fată bolnavă. Îmbătrânise, se împuținase la trup, era și mai îndrăgostit, și mai tragic. Povestea de dragoste a lovit din nou cu forța oceanului în furtună, valurile iubirii i-au purtat pe culmi de neatins și i-au lăsat să cadă în adâncurile cele mai adânci. Poate că exact asta își dorea Verocika în sufletul ei nemângăiat. În toți anii aceia i se întâmpla des să viseze unul și același vis: în timp ce avea o ocupație absolut anodină, în timp ce își bea ceaiul, de exemplu, cu mama la măsuța lor ovală, vedea deodată că unul dintre pereți dispare, iar în locul lui apare o sală de spectacole în beznă, care se întinde la nesfârșit, plină cu spectatori nemîșcați și muți...

Ca și altădată, Aleksandr Sighismundovici venea și acum la Moscova de două-trei ori pe an, se oprea de obicei la hotelul Moscova, Verocika alerga să îl întâlnească. Se împăcase cu soarta ei, și numai sarcina venită atât de târziu i-a schimbat cursul vieții.

Povestea ei de dragoste a durat mult, „până la moarte“, să cum își prorocise singură în tinerețe...

2

Vera arăta aşa cum arată femeile însărcinate cu fete: cu burta ca un măr, și nu ca o pară, cu față un pic umflată, cu pielea de la ochi zgrunțuroasă și maronie, iar fătul avea mișcări line, nu bruște. Așteptau bineînțeles o fetiță. Elizaveta Ivanovna, străină de orice fel de superstiție, s-a pregătit din timp pentru nașterea nepoatei și, deși nu ținea morțiș la culoarea roz, întâmplarea a făcut să adune aproape pe negândite tot trusoul de culoare roz: pieptărașe, scutece, chiar și o bluziță de lână.

Copilul era din flori. Vera nu mai era Tânără, avea treizeci și opt de ani. Dar situația asta nu o împiedica deloc pe Elizaveta Ivanovna să se bucure de evenimentul care era pe cale să se producă. Ea însăși se căsătorise târziu, o născuse pe unica ei fiică aproape de treizeci de ani și rămăsese văduvă cu trei copii în brațe: cu Verocika de șapte luni și cu două fete vitrege adolescente. Rămăsese singură, singură își crescuse fetele. De altfel, fata vitregă cea mare plecase din Rusia în 1924 și nu se mai întorsese. Fata vitregă cea mică o cotise cu inima deschisă spre noua putere, intrerupsese relațiile cu Elizaveta Ivanovna pentru că era din vechiul regim și era un om periculos de înapoiat, se măritase cu un șef sovietic de rangul doi, a cincea roată la căruță, și se prăpădise înainte de război în lagărele staliniste.

Toată experiența de viață a Elizavetei Ivanovna o îndemna să fie răbdătoare și curajoasă, să o aștepte cu inimă deschisă pe fetiță care îi mărea în mod neașteptat familia. Fiică-membru al familiei, fiică-prietenă și sprijin, pe aşa ceva se construise și viața ei.

Când în loc de fetiță așteptată s-a născut un băiat, amândouă, și mama, și bunica, s-au pierdut cu firea: li s-au năruit toate planurile dragi lor, n-a mai rămas nici urmă din imaginea despre familie pe care și-o făuriseră: Elizaveta Ivanovna stând în picioare, cu minunata lor sobă olandeză în fundal, Verocika stând jos în aşa fel încât mânile mamei să-i fie așezate pe umeri, iar pe genunchii Verocikăi minunea de fetiță cu părul cărlionțat. Ca într-o ghicitoare pentru copii: două mame, două fiice, bunica și nepoțica...

Verocika examinase cu atenție fetișoara copilului încă din maternitate, dar de desfășat l-a desfășat prima dată acasă și a fost impresionată neplăcut de scrotul de un roșu aprins, imens în comparație cu tălpile micuțe, și de flecuștele acela înviorat brusc, într-un mod tare nedelicat. Tocmai în clipa în care se uita buimăcătă la acest fenomen îndeobște cunoscut, un jet Cald i-a udat fața.

— Ia te uită ce ghiduș! a zâmbit bunica și a pipăit scutecul care era complet uscat. Să știi, Verusia, că ăsta o să iasă întotdeauna uscat din apă...

Pruncul își juca fetișoara schimbându-și mimica de la o secundă la alta: fruntea i se încrunta și i se încrețea, buzele îi zâmbeau. Nu plânghea, dar nu îți puteai da seama dacă îi e bine sau rău. Mai degrabă era uimit de tot ce se întâmplă...

— Ca bunicul, e leit bunicul. O să fie un adevărat bărbat, frumos, solid, a decretat mulțumită bunica.

— Unele părți ale corpului sunt prea din cale afară, a punctat cu subînțeles Verocika. E leit taică-său...

Elizaveta Ivanovna a făcut un gest plin de dispreț:

— Nu, Verusia, nu ai de unde să știi... Asta a fost dintotdeauna specialitatea bărbătilor din familia Korn.

Cu asta au epuizat definitiv experiența lor personală în această problemă și au trecut la următoarea: cum o să crească două femei slabe un bărbat puternic. Din nenumărate motive familiale și sentimentale copilul a fost condamnat să poarte numele de Aleksandr.

Chiar din prima zi și-au împărțit sarcinile în aşa fel încât să rămână în seama Verocikăi numai alăptatul, iar toate celelalte să le ia asupra ei Elizaveta Ivanovna.

Sport, distracții pentru bărbăti și nici un fel de cocoloșeli, și-a fixat Elizaveta Ivanovna primele obiective. Zis și făcut. Din ziua când i s-a vindecat buricul, s-a ocupat de educația fizică a copilului: a chemat o maseuză și l-a stropit zilnic cu apă recișoară, dar fiartă înainte. Ca să îi asigure copilului distracțiile demne de un bărbat, a făcut rost din timp de la Lumea copiilor de o pușcă de lemn, de soldătei și de un căluț de lemn cu roți. Cu obiectele asta deloc complicate Elizaveta Ivanovna și-a pus în minte să-l ferească pe băiat de gustul amar al traiului în absență unui tată, absență ale cărei dimensiuni adevărate aveau să se contureze în scurt timp. Bunica avea de gând să facă din el un bărbat adevărat, un bărbat responsabil, sigur de el, capabil să ia decizii de unul singur, adică să fie exact cum fusese răposatul ei soț.

— Trebuie să te obișnuiești să te și tu de departe de el, să valorifici principiul distanței maxime.

Așa a învățat-o Elizaveta Ivanovna pe fiica ei de cum a ieșit de la maternitate, plănuind prea departe în viitor și spunând-o pe un ton care suna a dăscăleală.

— Când băiatul se va face mare, când va ieși în sfârșit de sub tutela ta și va face primul pas într-o direcție anume, tu va trebui să faci un pas în direcția opusă. Asta-i primejdia îngrozitoare care le paște pe mamele singure, se leagă zdra-vă̄n de copil și alcătuiesc împreună un singur organism, i-a spus-o răspicat, fără urmă de milă, Elizaveta Ivanovna.

— Cum poți să spui una ca asta, mămico? a replicat jignită Vera. La urma urmei copilul are un tată care va pune umărul la educația lui...

— N-o să iasă nimic din asta, că nu-i nimic de capul lui, e bun de lapte ca iepurele, ascultă la mine, a spus apăsat Elizaveta Ivanovna.

A fost cu atât mai supărător pentru Vera, cu cât hotărâseră de comun acord ca peste câteva zile să vină fericitul tată ca să se unească în sfârșit cu iubita lui. Fiica și mama, care altfel se adorau, nu se întelegeau în această privință: Elizaveta Ivanovna îl disprețuia pe iubitul Verocikăi, sperase ani la rând că fiica ei va întâlni un om mult mai vrednic de ea decât artistul asta nevricos și fără noroc. Dar știa tot atât de bine din propria experiență cât de greu îi este unei femei singure, mai ales unei femei ca fiica ei, Vera, care are fire de artist și e neînvățată cu bărbătii mitocani din ziua de azi. Dar, mă rog, bine că are pe unul... și a mormăit ceva nu tocmai la locul lui:

— Oricât de cucoană ai fi, tot te mânâncă undeva...

Adora proverbele și zicătorile, știa multe, chiar și latinești. Deși era extrem de riguroasă în felul cum vorbea, folosea uneori expresii peste măsură de necuvioase, dacă erau menționate în dicționarul frazeologic...

— Să știi, mamă, că... ești prea de tot..., a spus uimită Vera.

Elizaveta Ivanovna și-a dat brusc seama:

— Ei, iartă-mă și tu, în nici un caz n-am vrut să te jignesc. Cu toată nedelicățea mamei, Vera a avut aerul că se scuză:

— *Mamocika*, știi și tu că el e în turneu...

Văzând figura întristată a fetei, Elizaveta Ivanovna a dat înapoi:

— Să-l lăsăm în plata Domnului, Verocika. Putem să creștem băiatul și singure.

A avut gura pocită... Aleksandr Sighismundovici a murit la o lună și jumătate după ce s-a născut řurik. A nimerit sub o mașină pe strada Vostanie, aproape de gara Moscova, când s-a întors la Leningrad după ce l-a văzut pentru prima oară pe fiul lui abia născut. Tatăl bătrân de-a binelea se hotărâse în sfârșit să îi comunică ferm zmeoaicei de Sonia că se desparte de ea, că îi lasă ei și fetei apartamentul din Leningrad și se mută la Moscova. Primele două puncte au fost îndeplinite. Doar de mutat nu a mai apucat să se mute...

Vera a aflat de moartea lui Aleksandr Sighismundovici după o săptămână de la înmormântare. În absență oricăror vești a sunat neliniștită la un prieten al lui care știa de relația lor, dar nu a dat de el pentru că era plecat într-o călătorie. Și-a luat inima în dinți și a sunat la apartamentul lui Aleksandr Sighismundovici. Sonia i-a comunicat că a murit.

Tânără mămică, din categoria „primiparelor vârstnice”, cum o numiseră la maternitate, și totodată amanta bătrâñă – la vremea aceea se adunaseră douăzeci de ani de când dura relația lor – a devenit proaspătă văduvă fără să apuce să se mărite.

Băiețelul cu părul negru își băga pumnisorul în gură, sugea cu convingere, plângea, murdărea scutecele, se găsea într-o stare de mulțumire senină și nepăsătoare, fără urmă de griji. Nu se sinchisea de durerea mamei lui. În locul laptelui albăstrui care secase îi dădeau acum lapte de vacă în biberon, diluat și îndulcit, și îi mergea foarte bine.